196846 ـ اگر شخصی بین شستن اعضای وضویش فاصله بیندازد و درِ خانه را باز کند، آیا باید از اول وضو بگیرد؟

سوال

قبل از اینکه شخص وضویش را کامل کند یکی زنگ خانه را می‌زند و او می‌رود و در را باز می‌کند و به شخص تازه وارد می‌گوید: منتظرم باش تا وضو بگیرم. سؤال این است: آیا وضویش را ادامه دهد و کامل کند یا از اول وضو بگیرد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

سخن در این مسئله مبنی بر تعیین ضابطهٔ «موالات» است. [مولات یعنی پی در پی انجام دادن شستن اعضای وضو] و اینکه آیا موالات شرط درستی وضو است یا خیر.

کسانی که موالات را شرط صحت وضو می‌دانند دربارهٔ تعیین ضابط موالات اختلاف و فاصلهٔ مؤثر بین اعضای وضو [یعنی فاصله‌ای که موالات را نقض می‌کند] اختلاف کرده‌اند.

حنابله ـ رحمهم الله ـ بر این رای هستند که ضابطهٔ موالات در وضو این است که در شستن عضو بعدی تاخیر نکند به طوری که عضو قبلی در هوای معتدل خشک شود.

مرداوی ـ رحمه الله ـ در «الإنصاف» (۱/ ۱۴۱) دربارهٔ موالات در وضو می‌گوید: «این است که شستن عضو را آنقدر به تاخیر نیندازد که عضو قبلی خشک شود، منظورش در زمان معتدل است (یعنی در هوای معتدل) و به همان مدت در دیگر شرایط. و مذهب [حنابله] بر همین است و جمهور اصحاب [مذهب] بر همین رای هستند».

قول دوم این است که ضابطهٔ موالات در وضو به عرف برمی‌گردد، بنابراین هر آنچه بر اساس عرف، فاصلهٔ زمانیِ بسیار به شمار آید باعث بریده شدن موالات می‌شود و آنچه بر اساس عرف فاصلهٔ طولانی نیست، به حساب نمی‌آید و این قول روایتی از امام احمد ـ رحمه الله ـ است.

مرداوی (۱/ ۱۴۱) می‌گوید: «و از او ـ یعنی امام احمد ـ نقل است که طولانی بودن مدت را بر اساس عرف دانسته است».

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید: «برخی از علما گفته اند ـ و این همچنین روایتی از احمد است ـ که دربارهٔ طولانی

بودن [یا نبودن] فاصله، عرف معتبر است نه خشک شدن اعضای وضو، بنابراین [شستن اعضا در] وضو باید نزدیک به هم باشد، حال اگر مردم [بر اساس عرفشان] گفتند: این شخص بین وضویش فاصله نیافته بلکه متصل بوده، او موالی به حساب می‌آید و علما عرف را در مسائل گوناگونی معتبر دانسته‌اند. اما عرف ممکن است منضبط نباشد [و نتوان برایش حد و حدود تعریف کرد] بنابراین معلق ساختن آن به خشک شدن اعضا به انضباط [و دقت] نزدیک‌تر است». (الشرح الممتع: ۱/ ۱۹۳).

اما آنچه در سؤال آمده یعنی صرف باز کردن در و مانند آن اصلا باعث قطع شدن موالات نمی‌شود، چه بر اساس این ضابطه عمل کنیم که خشک شدن عضو قبلی را در نظر می‌گیرد یا ضابطهٔ دیگر که عرف را در نظر می‌گیرد، زیرا باز کردن در وقت زیادی نمی‌گیرد و می‌تواند که قبل از خشک شدن اعضایی که شسته است به وضویش ادامه دهد.

اما اگر مشغول کار دیگری شد طوری که مدت زمان فاصله افتادن بین شستن اعضا زیاد شد، اینجا باید وضویش را از اول بگیرد.

والله اعلم.